

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2015. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su vam potrebne dodatne informacije, pogledajte naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2015. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2015. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

VELIKO VIJEĆE

PREDMET BOCHAN protiv UKRAJINE (broj 2)

(Predstavka broj 22251/08)

PRESUDA

*Ova verzija je ispravljena 11. marta 2015. godine
na osnovu pravila 81. Pravila Suda.*

STRASBOURG

5. februara 2015. godine

Ova presuda je konačna, ali može biti predmet redakcijskih izmjena.

U predmetu Bochan protiv Ukrajine (broj 2),

Evropski sud za ljudska prava (Veliko vijeće), zasijedajući u Velikom vijeću u sljedećem sastavu:

Dean Spielmann, *predsjednik*,
Josep Casadevall,
Guido Raimondi,
Ineta Ziemele,
Mark Villiger,
Isabelle Berro,
Boštjan M. Zupančič,
Alvina Gyulumyan,
Ganna Yudkivska,
Angelika Nußberger,
Erik Møse,
André Potocki,
Paul Lemmens,
Paul Mahoney,
Aleš Pejchal,
Krzysztof Wojtyczek,
Dmitry Dedov, *sudije*,

i Lawrence Early, *pravni savjetnik*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost, koje je održano 7. maja i 19. novembra 2014. godine,

donosi sljedeću presudu, koja je usvojena posljednjeg navedenog dana:

POSTUPAK

1. Postupak je pokrenut predstavkom (broj 22251/08) protiv Ukrajine koju je Sudu podnijela ukrajinska državljanka, gđa Mariya Ivanivna Bochan (podnositeljica predstavke), na osnovu člana 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) 7. aprila 2008. godine.

2. Podnositeljicu predstavke je zastupao njen sin, gosp. I. Bochan, advokat iz Ternopila. Ukrajinsku vladu (Vlada) je zastupala njen zastupnica, gđa N. Sevostyanova, iz Ministarstva pravde.

3. Podnositeljica predstavke, pozivajući se na član 6. stav 1. Konvencije i član 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju, se žalila na postupak vođen u okviru “apelacije u svjetlu posebnih okolnosti” koju je uložila, kao što joj omogućava ukrajinsko pravo, na osnovu presude koju je donio Sud u vezi s prethodnim predmetom podnositeljice predstavke (vidi, *Bochan protiv Ukrajine*, broj 7577/02, od 3. maja 2007. godine).

4. Dana 6. septembra 2011. godine, predstavka je saopćena Vladi.

5. Dana 19. novembra 2013. godine, Vijeće Petog odjeljenja, u sljedećem sastavu: Mark Villiger, predsjednik, Angelika Nußberger, Boštjan M. Zupančič, Ganna Yudkivska, André Potocki, Paul Lemmens, Aleš Pejchal, sudije, i Claudia Westerdiek, registrarka tog odjeljenja, je ustupilo nadležnost Velikom vijeću budući da nijedna stranka nije uložila prigovor na ustupanje (član 30. Konvencije i pravilo 72. Pravila Suda).

6. Sastav Velikog vijeća je određen u skladu s odredbama člana 26. st. 4. i 5. Konvencije i pravilom 24. Pravila Suda.

7. I Podnositeljica predstavke i Vlada su dostavile zapažanja u pismenoj formi. Dana 17. marta 2014. godine, nakon što je konsultirao stranke, predsjednik Velikog vijeća je odlučio da se rasprava neće održati.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

8. Podnositeljica predstavke je rođena 1917. godine i živi u Ternopilu.

9. Činjenice predmeta, onako kako su ih predočile stranke, se mogu rezimirati kao što slijedi.

A. Činjenična pozadina predmeta

10. Od 1997. godine, podnositeljica predstavke pokušava bezuspješno ostvariti vlasničko pravo na dio kuće, čiji je vlasnik bio gosp. M. u relevantno vrijeme, i na zemljište na kojem je kuća sagrađena. Njen zahtjev se zasniva na sljedećim argumentima: da je dio predmetne kuće bio sagrađen na njen trošak i trošak njenog pokojnog muža; da je njen muž stekao imovinu na zakonit način, koju je ona kasnije naslijedila; da imovina nije prodana gosp. M., iako je prvobitno sklopljen ugovor između njega i sina podnositeljice predstavke; da je kupoprodajni ugovor, na osnovu kojeg gosp. M. tvrdi da je vlasnik, krivotvoren.

11. Imovinski zahtjev podnositeljice predstavke je razmatran nekoliko puta. Konačno, nakon što je Vrhovni sud predmet ponovo vratio nižestepenim sudovima koji su imali drugačiju teritorijalnu jurisdikciju, zahtjev podnositeljice predstavke je odbijen. Pozivajući se na izjave 17 svjedoka, od kojih je jedan saslušan lično, te dokumente koje je dostavio gosp. M., sudovi na dvije instance jurisdikcije, su ustanovili da je gosp. M. kupio od sina podnositeljice predstavke temelje dijela predmetne kuće 1993. godine te da je potom sagrađio kuću o svom trošku. Prema tome, gosp. M. je zakoniti vlasnik tog dijela kuće te ima pravo da uživa zemljište na kojem je ona sagrađena. Konačnu odluku, kojom su potvrđena rješenja nižestepenih sudova, je donio Vrhovni sud 22. augusta 2002. godine.

B. Presuda Suda u prvom predmetu

12. Dana 17. jula 2001. godine, podnositeljica predstavke je podnijela predstavku Sudu. Ona se naročito žalila na nepravilnost postupaka koje su vodili domaći sudovi u vezi s njenim zahtjevom. Ona se također žalila na dužinu postupka te povredu člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju, neovisno i u vezi sa članom 14. Konvencije, zbog ishoda tih postupaka.

13. Dana 3. maja 2007. godine, Sud je donio presudu u predmetu, koja je postala konačna 3. augusta 2007. godine. Sud je odlučio da je član 6. stav 1. Konvencije prekršen zbog okolnosti u kojima je Vrhovni sud ponovo vratio predmet te izostanka zadovoljavajućih obrazloženja domaćih odluka, što su bili aspekti koji su razmatrani zajedno i kumulativno (vidi, *Bochan*, citirana gore, stav 85).

14. Presuda Suda je sadržavala sljedeći dio:

“74. (...) Vrhovni sud je naložio ponovno vraćanje [predmeta podnositeljice predstavke], nakon što se izričito nije složio sa zaključcima nižestepnih sudova u pogledu činjenica te nakon što je predočio svoje stanovište o jednom od glavnih aspekata predmeta (...), čak prije preispitivanja činjenica i ocjene dokaza nižestepnih sudova (...). Osim toga, budući da Vrhovni sud nije obrazložio ponovno vraćanje predmeta, Sud smatra da bi se bojazan podnositeljice predstavke, da su sudije Vrhovnog suda, naročito njegov zamjenik predsjednika, imale već unaprijed određenu ideju o ishodu predmeta te da bi sudije kojima je proslijeđen predmet 9. oktobra 2000. godine razmatrale predmet u skladu sa stanovištem Vrhovnog suda, mogla smatrati objektivno opravdanom.

75. Sud smatra da je ta ukupna proceduralna situacija također ugrozila princip pravne sigurnosti (vidi, *Ryabykh protiv Rusije*, broj 52854/99, st. 51-52, ECHR 2003-IX). Činjenica, da su se stanovišta Vrhovnog suda o predmetu podnositeljice predstavke razlikovala od onih nižestepnih sudova, nije mogla biti jedini osnov za višestruko preispitivanje. Viši sudovi trebaju obavljati kontrolu da bi korigovali sudske greške, grubo kršenje pravde, a ne da bi supstituirali ocjenu činjenica koju su obavili nižestepni sudovi.”

15. Sud je dalje istakao da domaći sudovi nisu dali nikakav odgovor na argumente podnositeljice predstavke u vezi s pouzdanošću izjava svjedoka i valjanošću materijalnih dokaza, što su bila odlučujuća pitanja za ishod predmeta (vidi, *Bochan*, citiran gore, st. 81-84).

16. Pozivajući se na zaključke u vezi sa članom 6. stav 1. Konvencije, Sud je odlučio da nije potrebno odlučivati o žalbenom navodu podnositeljice predstavke zasnovanom na članu 1. Protokola broj 1, jer se ne radi o istom pitanju (vidi, *Bochan*, citiran gore, stav 91).

17. Žalbeni navodi podnositeljice predstavke o dužini postupka i povredi člana 1. Protokola broj 1 u vezi sa članom 14. Konvencije su odbijeni kao neosnovani (vidi, *Bochan*, citiran gore, st. 87. i 93).

18. Podnositeljici predstavke je dodijeljeno 2000 EUR po osnovu pravičnog zadovoljenja u pogledu nematerijalne štete. Sud je također istakao “da ukrajinsko pravo omogućava podnositeljici predstavke da traži novo saslušanje svog predmeta u svjetlu zaključka Suda da domaći sudovi

nisu poštivali član 6. u njenom predmetu” (vidi, *Bochan*, citiran gore, st. 97. i 98).

19. Komitet ministara Vijeća Evrope do danas još uvijek nije okončao nadgledanje izvršenja presude na osnovu člana 46. stav 2. Konvencije.

C. “Apelacija u svjetlu posebnih okolnosti” koju je uložila podnositeljica predstavke

20. Dana 14. juna 2007. godine, podnositeljica predstavke je uložila “apelaciju u svjetlu posebnih okolnosti” Vrhovnom sudu naročito na osnovu članova 353. do 355. Zakona o građanskom postupku iz 2004. godine (vidi, stav 24. dole). Pozivajući se na presudu Suda od 3. maja 2007. godine, ona je tražila da Vrhovni sud ukine sudske odluke u njenom predmetu i da donese novu presudu kojom bi se u potpunosti usvojili njeni zahtjevi. Ona je priložila uz apelaciju kopije presude Suda i domaćih odluka.

21. Odlukom od 14. marta 2008. godine, vijeće od 18 sudija Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda je ispitalo apelaciju te je, pozivajući se na član 358. Zakona o građanskom postupku iz 2004. godine (vidi, stav 24. dole), odbilo apelaciju podnositeljice predstavke. Relevantni dio odluke Vrhovnog suda glasi:

“Presudom od 3. maja 2007. godine, Evropski sud za ljudska prava je proglasio žalbene navode podnositeljice predstavke o nepravilnosti postupka i povredi člana 1. Protokola broj 1 prihvatljivim, a ostatak predstavke neprihvatljivim. Povreda člana 6. stav 1. Konvencije (...) je ustanovljena u tom predmetu. [Sud] je naložio tuženoj državi da isplati podnositeljici predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada je presuda postala konačna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, 2000 EUR (dvije hiljade eura) u pogledu nematerijalne štete (...).

U stavu 64. presude Evropskog suda za ljudska prava je naznačeno da se argumenti podnositeljice predstavke uglavnom odnose na četiri sljedeća pitanja:

(a) da li su sudovi, koji su razmatrali predmet [podnositeljice predstavke], bili neovisni i nepristrasni?

(b) da li je činjenica, da je predmet razmatrao Okružni sud Čemerovetski, onemogućila da podnositeljica predstavke učestvuje u postupku?

(c) da li se princip jednakosti oružja poštivao u pogledu propusta domaćih sudova da saslušaju svjedoke čije su pismene izjave sudovi prihvatili kao dokaze?

(d) da li su konačne odluke koje su donijeli prvostepeni, apelacioni i kasacioni sud dovoljno obrazložene?

Kao što proizilazi iz materijala, podnositeljicu predstavke je zastupao u [domaćim] postupcima njen sin, advokat (...). Ona se nije pojavila nijednom pred sudom za vrijeme tog postupka, iako je uredno bila informirana o ročištima.

Nijedan učesnik u postupku, uključujući gosp. B. I. [sina podnositeljice predstavke], nije tražio pozivanje svjedoka (...). Gosp. B. I. je propustio da predoči izjave svjedoka (...) kojima bi se dokazalo da je kuća sagrađena o njegovom (ili njegovog oca ili majke) trošku.

Nijedna stranka, uključujući gosp. B. I., nije tražila izuzeće [prvostepenog] sudije. Žalbene navode o izostanku objektivnosti (...) je predočio samo gosp. B.I. nakon što je usvojena presuda u ovom predmetu.

Kao što se može vidjeti iz spisa predmeta, valjanost kupoprodajnog ugovora od 18. marta 1993. godine, prema kojem je gosp. M. kupio od gosp. B. I. dio temelja i nešto građevinskog materijala, nije osporena (...). Osim toga, postoji dokument koji potvrđuje da je lijeva strana kuće sagrađena o trošku gosp. M. te dokument, prema kojem je gosp. M. platio gosp. B. I. 1.550.000.000 karbovaneca [bivša prelazna valuta Ukrajine prije septembra 1996. godine] za temelje lijevog dijela kuće. Te okolnosti nisu odbačene vještačenjem u ovom predmetu.

U svojoj presudi, Evropski sud za ljudska prava je također istakao da podnositeljica predstavke (...) nije predočila dokaze da je bila diskriminirana u uživanju imovinskih prava u suprotnosti sa članom 14. Konvencije u vezi sa članom 1. Protokola broj 1 zbog ishoda građanskog postupka. [Sud] je zaključio da su žalbeni navodi podnositeljice predstavke [na osnovu tih odredbi] morali biti odbačeni kao očigledno neosnovani primjenom člana 35. st. 3. i 4. Konvencije. Prema tome, Evropski sud za ljudska prava je zaključio da su odluke [domaćih] sudova zakonite i osnovane te je odlučio da dodijeli podnositeljici predstavke naknadu u iznosu od 2000 EUR samo zbog toga što su ukrajinski sudovi prekršili zahtjev u vezi s 'razumnim vremenom'.

U svjetlu navedenog, odluke sudova u ovom predmetu se ne mogu ukinuti zbog razloga navedenih u predstavci gđe Bochan.

Pozivajući se na [član] 358. [Zakona o građanskom postupku Ukrajine], vijeće sudija Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Ukrajine

[je odlučio]:

Da ne odobri zahtjev [gđe Bochan M. I.] za preispitivanje, u svjetlu posebnih okolnosti, presude od 19. januara 2001. godine Okružnog suda Čemerovetski (Hmeljnička oblast), odluke od 1. marta 2001. godine Apelacionog suda Hmeljničke oblasti i odluku od 22. augusta 2002. godine Vrhovnog suda Ukrajine.”

22. Dana 8. aprila 2008. godine, podnositeljica predstavke je uložila novu “apelaciju u svjetlu posebnih okolnosti” Vrhovnom sudu. Ona je istakla da je odluka od 14. marta 2008. godine bila zasnovana neispravnom “tumačenju” presude Suda od 3. maja 2007. godine te je zatražila od Vrhovnog suda da ponovo razmotri meritum predmeta u svjetlu zaključaka Suda u vezi sa članom 6. stav 1. Konvencije u toj presudi, kao što je naznačeno u stavu 15. gore.

23. Dana 5. juna 2008. godine, vijeće od sedam sudija Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda, pozivajući se na član 356. Zakona o građanskom postupku iz 2004. godine, je proglasilo apelaciju neprihvatljivom, budući da ona nije sadržavala argumente koji bi mogli poslužiti kao osnov za ponovno razmatranje predmeta u svjetlu posebnih okolnosti u skladu sa članom 354. Zakona o građanskom postupku iz 2004. godine (vidi, stav 24. dole u vezi sa članom 354. i relevantniim izvodima iz člana 356. Zakona).

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o građanskom postupku iz 2004. godine

24. Relevantni izvodi iz tog zakona, kao što su propisivali u relevantno vrijeme, glase:

Član 353. Pravo na osporavanje sudskih odluka u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Stranke u postupku (...) imaju pravo da ospore sudske odluke u građanskim predmetima pred Vrhovnim sudom Ukrajine u svjetlu posebnih okolnosti nakon što [te odluke] budu predmet kasacionog preispitivanja.”

Član 354. Osnovi za ulaganje apelacije u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Nakon što je neka sudska odluka u građanskom predmetu bila predmet kasacionog preispitivanja, ona može biti preispitana u svjetlu posebnih okolnosti ako je protiv nje žalbeni lijek uložen na osnovu [sljedećih] okolnosti:

(1) odstupanja u primjeni zakona od strane kasacionog suda (ili sudova);

(2) zaključka koji je donijela neka međunarodna sudska vlast, čiju jurisdikciju je priznala Ukrajina, da su nekom [domaćom] sudskom odlukom prekršene međunarodne obaveze Ukrajine.”

Član 355. Ulaganje apelacije u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Apelacija se može uložiti u roku od jednog mjeseca od momenta kada su otkrivene posebne okolnosti.

2. Apelacija u svjetlu posebnih okolnosti se ulaže u skladu s pravilima koja se primjenjuju na kasacionu žalbu.

(...).”

Član 356. Prihvatljivost apelacije u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Vijeće od sedam sudija odlučuje o pitanju prihvatljivosti apelacije u svjetlu posebnih okolnosti (...).

2. Apelacija se proglašava prihvatljivom (...) ako je najmanje trojica sudija smatraju prihvatljivom (...).

3. Protiv odluke koja se odnosi na prihvatljivost apelacije (...) se ne može uložiti žalba.

4. Kopija odluke kojom se apelacija proglašava prihvatljivom (...) se šalje strankama u postupku (...).

5. Ako se apelacija proglasi prihvatljivom (...) sud može obustaviti izvršenje relevantnih odluka.

6. Pravila iz stavova 1. do 4. ovog člana nisu primjenjiva na apelaciju koja se ulaže na osnovu razloga koji je propisan u stavu 2. člana 354. ovog zakona.”

Član 357. Postupak za ispitivanje u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Ispitivanje predmeta u svjetlu posebnih okolnosti predstavlja vrstu kasacionog postupka (*різновидом касаційного провадження*).

2. Predmet razmatra vijeće sudija koje predstavlja najmanje dvije trećine članova Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Ukrajine (...).

(...)

4. Ispitivanje predmeta u svjetlu posebnih okolnosti se mora obaviti na osnovu pravila koja se primjenjuju na kasacioni postupak.”

Član 358. Ovlasti Vrhovnog suda Ukrajine pri ispitivanju predmeta u svjetlu posebnih okolnosti

“1. Pri ispitivanju predmeta u svjetlu posebnih okolnosti, Vrhovni sud Ukrajine ima ovlast da:

(1) odbije žalbu i ostavi odluku nepromijenjenu (...).

(2) ukine, u potpunosti ili djelomično, sudsku odluku i predmet vrati na ponovno razmatranje prvostepenom sudu, apelacionom sudu ili kasacionom sudu (...).

(3) ukine odluku apelacionog suda ili kasacionog suda i potvrdi odluku koja je ukinuta greškom (...).

(4) ukine odluke u predmetu i da obustavi postupak (...).

(5) izmijeni odluku ili usvoji novu odluku u meritumu predmeta (...).”

Član 360. Obavezujuća snaga odluka Vrhovnog suda

“1. Odluke koje usvoji Vrhovni sud Ukrajine u svjetlu posebnih okolnosti imaju zakonsku snagu nakon donošenja te se protiv njih ne može uložiti žalba.”

B. Zakon o izvršenju presuda i primjeni sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava od 23. februara 2006. godine¹

25. Relevantni dijelovi tog zakona, onako kako su propisivali u relevantno vrijeme, glase:

“Ovaj zakon regulira odnose koji proizilaze iz: obaveze države da izvrši presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima protiv Ukrajine; potrebe da se eliminiiraju uzroci povreda Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i protokola uz nju koje je počinila Ukrajina; potrebe da se implementiraju evropski standardi o ljudskim pravima u pravnoj i upravnoj praksi Ukrajine; nužnosti da se stvore uvjeti za reduciranje broja predstavlki protiv Ukraine pred Evropskim sudom. ”

Član 1. Definicije

“1. U svrhu ovog zakona, korišteni termini imaju sljedeće definicije:

(...)

¹ Ispravljen 11. marta 2015. godine: tekst je bio sljedeći: “3. februara 2006”.

Konvencija – Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine i protokoli uz nju koje je ukrajinski [parlament] priznao kao obavezujuće;

Sud – Evropski sud za ljudska prava;

(...)

Korisnik – (a) podnositelj predstavke pred Evropskim sudom za ljudska prava u predmetu protiv Ukrajine u čiju korist je Sud donio presudu ili u kojem predmetu su stranke postigle prijateljsko rješenje, ili njegov zastupnik, ili njegov nasljednik (...);

Izvršenje presude [Suda] – (a) plaćanje odštete korisniku; (b) usvajanje individualnih mjera; (c) usvajanje generalnih mjera;

(...).”

Član 2. Izvršenje presude [Suda]

“1. Presude [Suda] su obavezujuće i izvršne za Ukrajinu u skladu sa članom 46. Konvencije.

2. Postupak za izvršenje presude Suda je reguliran ovim zakonom, Zakonom o izvršnom postupku i drugim propisima, uzimajući u obzir izričite odredbe ovog zakona.”

Član 10. Dodatne pojedinačne mjere

“1. Osim plaćanja odštete, usvajaju se pojedinačne mjere s ciljem povrata prava korisnika [koja su] bila povrijeđena.

2. Pojedinačne mjere uključuju:

(a) ponovno uspostavljanje, u onoj mjeri u kojoj je moguće, pravnog statusa koji je korisnik imao prije nego što je Konvencija prekršena (*restitutio in integrum*);

(...)

3. Pravni status korisnika se vraća u prethodno stanje, *inter alia*, pomoću:

(a) ponovnog razmatranja predmeta od strane suda, uključujući obnovu postupka u tom predmetu;

(b) ponovnog razmatranja predmeta od strane upravnog tijela.”

Član 11. Koraci koje Ured zastupnika vlade mora poduzeti u pogledu pojedinačnih mjera

“1. Ured zastupnika vlade, u roku od tri dana od prijema saopćenja Suda da je presuda postala konačna:

(a) šalje korisniku saopćenje uz obrazloženje u vezi s njegovim pravom da pokrene postupak za preispitivanje njegovog predmeta i/ili da traži obnovu postupka u skladu sa zakonom na snazi (...).”

III. PRAVO I PRAKSA U DRŽAVAMA ČLANICAMA VIJEĆA EVROPE

26. Komparativni pregled domaćeg zakonodavstva i prakse u trideset osam država članica Vijeća Evrope pokazuje da su mnoge države

uspostavile domaće mehanizme kojima se omogućava podnošenje zahtjeva za preispitivanje građanskih predmeta koji su okončani konačnim sudskim odlukama na osnovu zaključka Suda o kršenju Konvencije. Naime, u dvadeset dvije države članice, domaći Zakon o građanskom postupku pruža eksplicitno mogućnost za uspješnog podnositelja predstavke da traži preispitivanje građanskog predmeta na osnovu zaključka o kršenju koji je donio Evropski sud za ljudska prava ili drugi međunarodni sud. To je tako u pogledu Albanije, Andore, Armenije, Azerbejdžana, Hrvatske, Češke Republike, Estonije, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Gruzije, Njemačke, Latvije, Litvanije, Moldavije, Crne Gore, Norverške, Portugala, Rumunije, Rusije, Srbije, Slovačke, Švicarske i Turske. U svim tim državama, zahtjevi za preispitivanje se podnose sudu. Međutim, nivo jurisdikcije varira od države članice do države članice. U nekima je to najviši sud koji razmatra zahtjev, to jest Vrhovni sud (što je slučaj s Albanijom, Azerbejdžanom, Estonijom i Litvanijom) ili Ustavni sud (Češka Republika). U drugima se zahtjev podnosi sudu čija se odluka osporava (Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija i Srbija). U principu, preispitivanje nije automatsko te je predmet kriterija prihvatljivosti, kao što su rokovi, status podnositelja predstavke i obrazloženje zahtjeva (takav je slučaj, na primjer, u Albaniji, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Turskoj). Neka domaća zakonodavstva propisuju ispunjavanje drugačijih uvjeta, na primjer, da ozbiljne posljedice povrede i dalje postoje (Rumunija) ili da se odštetom nije otklonila povreda (Slovačka), ili da se podnositelj predstavke ne može obeštetiti drugim sredstvima (Estonija).

27. Dok preispitivanje građanskih predmeta na osnovu zaključka o povredi Konvencije do kojeg je došao Sud nije izričito predviđeno pravnim odredbama na snazi u šesnaest od trideset osam država članica (Austrija, Belgija, Španija, Francuska, Grčka, Mađarska, Italija, Irska, Lihtenštajn, Luksemburg, Monako, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Vels), podnositelji predstavki koji su dobili odluku u kojoj je ustanovljena povreda Konvencije još uvijek imaju mogućnost, u nekim od navedenih država (na primjer, Francuska, Nizozemska, Poljska), da traže preispitivanje svog predmeta na osnovu postupka preispitivanja u svjetlu novih činjenica koje su se pojavile ili proceduralnih grešaka koje su počinjene.

IV. PREPORUKA KOMITETA MINISTARA BROJ R (2000) 2

28. U svojoj Preporuci broj R (2000) 2, koja je usvojena 19. januara 2000. godine na 694. sastanku delegata ministara, Komitet ministara je istakao da praksa pri nadgledanju izvršenja presuda Suda pokazuje da se preispitivanje nekog predmeta ili obnova postupka u određenim okolnostima pokazala najefikasnijim, ako ne i jedinim, sredstvom za

postizanje *restitutio in integrum*. Prema tome, Komitet ministara je pozvao države da uspostave mehanizme za preispitivanje predmeta u kojima je Sud ustanovio povredu Konvencije, naročito u sljedećim slučajevima:

“(i) oštećena stranka i dalje trpi veoma ozbiljne negativne posljedice zbog ishoda predmetne domaće odluke, koje nisu adekvatno otklonjene pravičnim zadovoljenjem te se ne mogu ispraviti izuzev preispitivanjem ili obnovom postupka, i

(ii) presuda Suda vodi zaključku da je

(a) osporena domaća odluka u meritumu suprotna Konvenciji, ili

(b) ustanovljena povreda uzrokovana proceduralnim greškama ili nedostacima koji su takve težine da postoji ozbiljna sumnja u ishod osporenog domaćeg postupka.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA BROJ 1

29. Podnositeljica predstavke se žali na postupak koji se odnosi na njenu “apelaciju u svjetlu posebnih okolnosti” (“posebna apleacija”), koji se okončao odlukom koju je donio Vrhovni sud 14. marta 2008. godine. Naime, ona je istakla da Vrhovni sud, prilikom ispitivanja posebne apelacije, nije uzeo u obzir zaključke Suda u vezi sa članom 6. stav 1. Konvencije iz njegove presude od 3. maja 2007. godine, koji se odnose na ocjenu dokaza koju su obavili domaći sudovi (vidi, stav 15. gore). On je također propustio da razmotri neke važne aspekte predmeta, naročito valjanost osnovnih materijalnih dokaza na kojima su zasnovane odluke domaćih sudova. Osim toga, njegovo obrazloženje koje se odnosi na ishod prethodne predstavke je u suprotnosti sa zaključcima Suda iz presude od 3. maja 2007. godine (vidi, st. 13. i 18. gore). Prema podnositeljici predstavke, nepravičan način na koji je Vrhovni sud razmatrao njenu posebnu apelaciju je doveo do nove povrede člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola broj 1. Te odredbe, u relevantnom dijelu, glase:

Član 6. stav 1.

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza (...), svako ima pravo na pravično (...) raspravu (...) pred (...) sudom.”

Član 1. Protokola broj 1

“ Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

30. Sud na početku ističe da je ova predstavka nastavak prethodne predstavke koju je podnijela ista podnositeljica predstavke u građanskom postupku koji se odnosio na spor o vlasništvu nad jednim dijelom imovine. U svojoj presudi od 3. maja 2007. godine, koja se odnosi na tu predstavku, Sud je odlučio da su odluke domaćih sudova donesene u postupku u kojem nisu poštivane garancije u vezi s neovisnošću i nepristrasnošću, koje karakteriziraju pravičan postupak u smislu člana 6. stav 1, te pravnom sigurnosti i obavezom da se pruži zadovoljavajuće obrazloženje (vidi st. 13-15 gore). Pozivajući se u osnovi na presudu Suda od 3. maja 2007. godine, podnositeljica predstavke je uložila posebnu apelaciju Vrhovnom sudu kojom je osporila navedene odluke. U martu 2008. godine, nakon postupka koji je predmet ovog predmeta, Vrhovni sud je odbio njenu apelaciju, smatrajući da su odluke domaćih sudova isprave i osnovane.

31. Sud mora prije svega odlučiti da li član 46. onemogućava da Sud razmatra različite žalbene navode podnositeljice predstavke, imajući u vidu nadležnosti koje se raspodjeljuju na osnovu Konvencije između Komiteta ministara i Suda u pogledu nadgledanja izvršenja presuda Suda (vidi, na primjer, *Lyons i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka), broj 15227/03, ECHR 2003-IX). Drugo, ako ne onemogućava, on mora ispitati da li su se garancije iz Konvencije, naročito one na osnovu člana 6. stav 1. (vidi, *Steck-Risch i ostali protiv Lihtenštajna* (odluka), broj 29061/08, od 11. maja 2010. godine) morale primijeniti na domaći postupak o posebnoj apelaciji podnositeljice predstavke i, ako jesu, da li su se zahtjevi iz člana 6. stav 1. poštovali.

32. Potrebno je istaći prije svega da su žalbeni navodi podnositeljice predstavke u osnovi usmjereni protiv postupka koji se odnosi na njenu posebnu apelaciju uloženu 14. juna 2007. godine, a koju je Vrhovni sud odbio 14. marta 2008. godine. Imajući u vidu njenu prirodu i ishod, slična apelacija, koju je podnositeljica predstavke uložila nakon toga i koju je Vrhovni sud odbio 5. juna 2008. godine, će biti također uzeta u obzir (vidi, st. 55-56 dole).

A. Da li član 46. Konvencije onemogućava da Sud ispita žalbene navode predočene u ovoj predstavci

1. Opći principi

33. Pitanje poštivanja presuda Suda od strane visokih strana ugovornica nije obuhvaćeno jurisdikcijom Suda ako nije pokrenuto u kontekstu “postupka nepoštivanja” predviđenog članom 46. st. 4. i 5. Konvencije (vidi, *Ujedinjena makedonska organizacija Ilinden – PIRIN i ostali protiv*

Bugarske (broj 2), br. 41561/07 i 20972/08, stav 56, od 18. oktobra 2011. godine). Prema članu 46. stav 2, Komitet ministara ima ovlasti da nadgleda izvršenje presuda Suda i da evaluira mjere koje poduzimaju tužene države. Međutim, uloga Komiteta ministara u sferi izvršenja presuda Suda ne onemogućava Sud da ispita novu predstavku koja se odnosi na mjere koje je poduzela tužena država pri izvršavanju presude ako ta predstavka sadrži relevantne informacije u vezi s pitanjima koja nisu riješena u prvobitnoj presudi (vidi, *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske (broj 2)* [VV], broj 32772/02, st. 61-63, ECHR 2009).

34. Relevantni opći principi su rezimirani u predmetu *Egmez protiv Kipra* ((odluka), broj 12214/07, st. 48-56, od 18. septembra 2012), su sljedeći:

“48. Sud ponavlja da su zaključci o povredi u njegovoj presudi u principu deklaratorni (vidi, *Krčmář i ostali protiv Češke Republike* (odluka), broj 69190/01, od 30. marta 2004; *Lyons i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka), broj 15227/03, ECHR 2003-IX; i *Marckx protiv Belgije*, od 13. juna 1979, stav 58, Serija A broj 31) i da se, u smislu člana 46. Konvencije, visoke strane ugovornice, obavezuju da će se povinovati konačnim presudama Suda u svakom predmetu u kojem su one stranke budući da je Komitet ministara zadužen za njihovo izvršenje (vidi, *mutatis mutandis*, *Papamichalopoulos i ostali protiv Grčke* (član 50), od 31. oktobra 1995, stav 34, Serija A broj 330-B). Slijedi, *inter alia*, da presuda u kojoj Sud ustanovi povredu Konvencije ili njenih protokola nameće tuženoj državi pravnu obavezu ne samo da plati iznose dodijeljene dotičnim osobama na osnovu pravičnog zadovoljenja nego i da izabere, pod kontrolom Komiteta ministara, opće mjere i/ili, ako je potrebno, individualne mjere koje je potrebno usvojiti u njenom pravnom sistemu da bi okončala povredu koju je ustanovio Sud i otklonila njene posljedice onoliko koliko je moguće (vidi, *Pisano protiv Italije* (skidanje sa spiska) [VV], broj 36732/97, stav 43, od 24. oktobra 2002. godine *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], br. 39221/98 i 41963/98, stav 249, ECHR 2000-VIII). Tužena država može i dalje slobodno, pod kontrolom Komiteta ministara, da izabere sredstva kojima će ispuniti svoju pravnu obavezu na osnovu člana 46. Konvencije, pod uvjetom da su ta sredstva u skladu sa zaključcima iz presude Suda (vidi, navedenu presudu *Scozzari and Giunta*, stav 249). Sa svoje strane, Sud nema nikakvu ulogu u tom dijalogu (*Lyons i ostali*, citirana gore).

49. Premda Sud može u izvjesnim situacijama naznačiti specifičan lijek ili neku drugu mjeru koju tužena država treba poduzeti (vidi, na primjer, *Assanidze protiv Gruzije* [VV], broj 71503/01, tačka 14. operativnog dijela, ECHR 2004-II; *Gençel protiv Turske*, broj 53431/99, stav 27, od 23. oktobra 2003), još uvijek je na Komitetu ministara da evaluira provođenje takvih mjera na osnovu člana 46. stav 2. Konvencije (vidi, *Greens i M. T. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 60041/08 i 60054/08, stav 107, od 23. novembra 2010; *Suljagić protiv Bosne i Hercegovine*, broj 27912/02, stav 61, 3. novembra 2009; *Hutten Czapska protiv Poljske* (prijateljsko rješenje) [VV], broj 35014/97, stav 42, od 28. aprila 2008; *Hutten Czapska protiv Poljske* [VV], broj 35014/97, st. 231-239 i operativni dio, ECHR 2006-VIII); *Broniowski protiv Poljske* (prijateljsko rješenje) [VV], broj 31443/96, stav 42, ECHR 2005-IX; i *Broniowski protiv Poljske* [VV], broj 31443/96, st. 189-194 i operativni dio, ECHR 2004-V).

50. Prema tome, Sud je uvijek isticao da nema jurisdikciju da provjerava da li se država ugovornica povinovala obavezama koje joj nameće jedna od presuda Suda. On je tako odbio da ispituje žalbene navode koji se odnose na propuste država da

izvršavaju presude, proglašavajući takve žalbene navode neprihvatljivim *ratione materiae* (vidi, *Moldovan i ostali protiv Moldavije* (odluka), broj 8229/04, od 15. februara 2011; *Dowsett protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (broj 2) (odluka), broj 8559/08, od 4. januara 2011; *Öcalan protiv Turske* (odluka), broj 5980/07, od 6. jula 2010; *Haase protiv Njemačke*, broj 11057/02, ECHR 2004 III; *Komanický protiv Slovačke* (odluka), broj 13677/03, od 1. marta 2005; *Lyons i ostali*, citirana gore; i *[Fischer] protiv Austrije* (odluka), broj 27569/02, ECHR 2003 VI).

51. Međutim, uloga koju Komitet ministara ima u ovoj sferi ne znači da mjere koje poduzme tužena država da bi otklonila povredu koju je ustanovio Sud ne može pokrenuti novo pitanje koje nije odlučeno presudom (vidi, *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)*, citirana gore, stav 62; *Hakkar protiv Francuske* (odluka), broj 43580/04, od 7. aprila 2009; *Haase*, citirana gore; *Mehemi [protiv Francuske (broj 2)]*, broj 53470/99, stav 43, ECHR 2003-IV]; *Rongoni protiv Italije*, broj 44531/98, stav 13, od 25. oktobra 2001; *Rando protiv Italije*, 38498/97, stav 17, od 15. februara 2000; *Leterme protiv Francuske*, od 29. aprila 1998, Izvještaji 1998-III; *Pailot protiv Francuske*, 22. aprila 1998, stav 57, Izvještaji 1998-II; i *Olsson protiv Švedske* (broj 2), od 27. novembra 1992, Serija A broj 250) i, kao takve, čine predmet nove predstavnice koju bi mogao razmatrati Sud.

52. Na tom osnovu, Sud je ustanovio da ima nadležnost da razmatra žalbene navode u velikom broju predmeta koji predstavljaju nastavak predmeta u kojima su, na primjer, domaće vlasti ponovo ispitale predmet u okviru izvršenja jedne od presuda Suda, bilo da se radi o obnovi postupka (vidi, *Emre protiv Švicarske (broj 2)*, broj 5056/10, od 11. oktobra 2011, i *Hertel [protiv Švicarske]* (odluka), broj 53440/99, ECHR 2002-I) ili vođenju čitavog novog niza domaćih postupaka (vidi, *Ujedinjena makedonska organizacija Ilinden – PIRIN i ostali protiv Bugarske (broj 2)*, br. 41561/07 i 20972/08, od 18. oktobra 2011. godine i *Liu protiv Rusije (broj 2)*, broj 29157/09, od 26. jula 2011).

53. Osim toga, u specifičnom kontekstu neke kontinuirane povrede prava iz Konvencije nakon usvajanja neke presude u kojoj je Sud ustanovio da je to pravo bilo kršeno određeni period, nije neuobičajeno da Sud ispituje drugu predstavku koja se odnosi na povredu tog prava u periodu koji je uslijedio (vidi, *inter alia*, *Ivančoc i ostali protiv Moldavije i Rusije*, broj 23687/05, st. 93-96, od 15. novembra 2011. godine u vezi s kontinuiranim pritvorom; *Wasserman protiv Rusije (broj 2)*, broj 21071/05, st. 36-37, od 10. aprila 2008 u vezi sa neizvršenjem domaće presude; i *Rongoni protiv Italije*, citirana gore, stav 13, u vezi s dužinom postupka). U takvim predmetima, 'novo pitanje' rezultira iz trajanja povrede koja je činila osnov početne odluke Suda. Međutim, ispitivanje od strane Suda je ograničeno na nove predmetne periode te na bilo koje nove žalbene navode u tom pogledu (vidi, na primjer, *Ivančoc i ostali*, citirana gore).

54. Iz sudske prakse Suda jasno proizilazi da konstatiranje postojanja 'novog pitanja' mnogo ovisi o specifičnim okolnostima određenog predmeta i da razlike između predmeta nisu uvijek jasne. Tako, na primjer, u predmetu *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* (citirana gore), Sud je ustanovio da je nadležan da ispituje žalbeni navod da je predmetni domaći sud odbio zahtjev za obnovu postupka nakon presude Suda. Sud se uglavnom pozvao na činjenicu da su razlozi za odbijanje zahtjeva novi te da, prema tome, predstavljaju relevantne nove informacije koje mogu dovesti do nove povrede Konvencije (vidi, *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)*, citirana gore, stav 65). On je dalje uzeo u obzir činjenicu da je Komitet ministara okončao svoje nadgledanje izvršenja presude Suda ne uzimajući u obzir odbijanje obnove postupka jer nije bio informiran o toj odluci. Sud je smatrao da predmetno

odbijanje, i sa te tačke gledišta, predstavlja novu činjenicu (ibid, stav 67). Slično tome, u presudi koja je nedavno donesena u predmetu *Emre* (citirana gore), Sud je ustanovio da nova domaća presuda donesena nakon obnove postupka, i u kojoj je domaći sud pristupio novom uravnoteženju interesa, predstavlja novu činjenicu. On je također istakao u tom pogledu da izvršni postupak pred Komitetom ministara još nije počeo. Međutim, slični žalbeni navodi su bili odbijeni u predmetima *Schelling protiv Austrije (broj 2)* (odluka), broj 46128/07, od 16. septembra 2010. godine i *Steck-Risch i ostali protiv Lihtenštajna* (odluka) broj 629061/08, od 11. maja 2010) jer je Sud smatrao, imajući u vidu činjenice iz spisa, da se odluke domaćih sudova, kojima se odbijaju zahtjevi za obnovu postupka, ne zasnivaju na ili nisu u vezi s novim razlozima koji mogu dovesti do nove povede Konvencije. Nadalje, u predmetu *Steck-Risch*, Sud je istakao da je Komitet ministara okončao svoje nadgledanje izvršenja prethodne presude prije odbijanja domaćih sudova da obnove postupak i bez pozivanja na činjenicu da se može podnijeti zahtjev za obnovu postupka. Nije bilo ni relevantnih novih informacija u tom pogledu.

55. U tom kontekstu je potrebno spomenuti i kriterije uspostavljene sudskom praksom u vezi sa članom 35. stav 2. tačka (b), u smislu kojih neka predstavka treba biti proglašena neprihvatljivom ako se ‘u suštini radi o istom pitanju kao što je ono koje je Sud već ispitao (...) te ne sadrži relevantne informacije’: (i) predstavka se smatra ‘suštinski istom’ ako su stranke, žalbeni navodi i činjenice identični (vidi, *Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* citirana gore, stav 63. i *Pauger protiv Austrije* (odluka), br. 16717/90 i 24872/94, odluke Komisije od 9. januara 1995. godine); (ii) koncept žalbenog navoda je okarakteriziran činjenicama koje su u njemu navedene, a ne pukim pravnim osnovama i argumentima na koje se u njima poziva (vidi, *Guerra i ostali protiv Italije*, od 19. februara 1998, stav 44, Izvještaji 1998-I and *Powell i Rayner protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. februara 1990, stav 29, Serija A broj 172); i (iii) ako podnositelj predstavke dostavi nove informacije, predstavka neće biti suštinski ista kao prethodna (vidi, *Patera protiv Češke Republike* (odluka), broj 25326/03), odluka Komisije od 10. januara 1996. godine i *Chappex protiv Švicarske* (odluka), broj 20338/92, odluka Komisije od 12. oktobra 1994. godine).

56. Prema tome, ovlaštenja dodijeljena Komitetu ministara članom 46. da nadgleda izvršenje presuda Suda i evaluiira implementiranje mjera koje poduzimaju države na osnovu tog člana neće biti ugrožena ako Sud mora razmatrati relevantne nove informacije u kontekstu nove predstavke (vidi, *Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* citirana gore, stav 67).”

2. Primjena navedenih principa na ovaj predmet

35. U ovom predmetu, Sud smatra da se neka od zapažanja podnositeljice predstavke mogu shvatiti kao žalbeni navodi o izostanku ispravnog izvršenja presude Suda od 3. maja 2007. godine u njenom prethodnom predmetu. Podnositeljica predstavke se naročito može shvatiti na način da tvrdi da nedostaci u prvobitnom domaćem postupku, koji je bio predmet presude Suda iz 2007. godine, nisu otklonjeni u postupku koji je okončan odlukom Vrhovnog suda koja je donesena 14. marta 2008. godine budući da Vrhovni sud nije razmatrao valjanost osnovnih materijalnih dokaza na kojima su zasnovane osporene odluke domaćih sudova (vidi, stav 29. gore). Međutim, žalbeni navodi o neizvršavanju presude Suda ili neotklanjanju povrede koju je Sud već ustanovio nisu obuhvaćeni nadležnošću *ratione materiae* Suda (vidi, sažetak sudske prakse Suda

prenesen u prethodni stav, a naročito odluku *Lyons and Others*, citiranu gore). Prema tome, žalbeni navodi podnositeljice predstavke u vezi s neotklanjanjem prvobitne povrede člana 6. stav 1. Konvencije koju je ustanovio Sud u svojoj presudi donesenoj 2007. godine se moraju proglašiti inkompatibilnim *ratione materiae* s Konvencijom u skladu sa članom 35. st. 3. tačka (a) i 4. Konvencije.

36. Međutim, u novoj predstavci se navodi novi žalbeni navod, koji se ne odnosi toliko na ishod postupka koji je okončao Vrhovni sud 2008. godine koliko na vođenje i pravičnost tog postupka – koje je vođen nakon osporenog domaćeg postupka koji je predmet presude Suda donesene 2007. godine i koji se razlikuje od tog postupka.

37. Žalbeni navod podnositeljice predstavke u tom pogledu, kao što se može zaključiti iz njenih zapažanja, se odnosi na način na koji je Vrhovni sud razmatrao jedan od njenih glavnih argumenata zasnovanih na presudi iz 2007. godine. Naime, ona je istakla da je obrazloženje Vrhovnog suda u njegovoj odluci od 14. marta 2008. godine u očiglednoj suprotnosti sa zaključcima Suda iz njegove presude donesene 2007. godine (vidi, stav 29. gore). Prema tome, taj novi žalbeni navod je u vezi s načinom na koji je donesena odluka iz marta 2008. godine u postupku koji se odnosi na posebnu apelaciju podnositeljice predstavke, a ne s njegovim ishodom kao takvim ili djelotvornošću domaćih sudova pri izvršavanju presude Suda (uporedi s odlukama *Steck-Risch i ostali*, *Öcalan*, i *Schelling (broj 2)*, citirane gore, gdje nikakva drugačija nepravichnost nije navedena u pogledu vođenja relevantnog novog postupka koji su vodili podnositelji predstavki u tim predmetima na domaćem nivou). Premda su inicijative podnositeljice predstavke za preispitivanje domaćih odluka u ovom predmetu nesumnjivo vezane za izvršenje presude Suda d 3. maja 2007. godine, njeni žalbeni navodi o nepravichnosti kasnijih sudskih postupaka se odnose na situaciju koja se razlikuje od situacije ispitane u toj presudi i sadrže relevantne nove informacije koje se odnose na pitanja koja nisu odlučena u toj presudi.

38. Kao posljedica toga, u ovom predmetu, „novo pitanje“ za koje Sud ima nadležnost da ispita, a da ne ugrožava prerogative tužene države i Komiteta minsitara na osnovu člana 46. Konvencije, se odnosi na navodnu nepravichnost postupka o posebnoj apelaciji podnositeljice predstavke, za razliku od njegovog ishoda kao takvog i njegovog dejstva na ispravno izvršenje presude Suda od 3. maja 2007. godine.

39. Prema tome, član 46. Konvencije ne onemogućava Sud da ispituje novi žalbeni navod podnositeljice predstavke o nepravichnosti postupka koji je okončan odlukom koju je Vrhovni sud donio 14. marta 2008. godine. Sud će sada razmotriti pitanje da li su se garancije pravičnosti predviđene članom 6. stav 1. Konvencije morale primijeniti na osporeni domaći postupak.

B. Da li je novi žalbeni navod podnositeljice predstavke kompatibilan *ratione materiae* sa članom 6. stav 1. Konvencije

1. Argumenti stranaka

40. Vlada je istakla da član 6. nije primjenjiv na postupak koji se odnosi na “apelaciju u svjetlu posebnih okolnosti” koju je uložila podnositeljica predstavke. Vlada je istakla da je odluka koju je Vrhovni sud donio 14. marta 2008. godine, kojom je odbio njenu prvu žalbu, bila privremena te njom nije odlučeno o njenim građanskim pravima ili obavezama. Odlukom koju je Vrhovni sud donio kasnije, 5. juna 2008. godine, kojom je odbio njenu drugu apelaciju, su “definiрана” njena građanska prava i obaveze. Međutim, budući da se podnositeljica predstavke nije žalila na postupak vođen u junu 2008. godine, član 6. nije bio primjenjiv.

41. Podnositeljica predstavke je istakla da je član 6. stav 1. Konvencije primjenjiv na postupak koji se odnosi na posebnu apelaciju, a koji je okončan odlukom koju je Vrhovni sud donio 14. marta 2008. godine.

2. Ocjena Suda

(a) Opći principi

42. Sud ponovo ističe da mora postojati spor (“*contestation*” u tekstu na francuskom) u vezi s nekim “pravom” za koje se može reći, barem na dokazivim osnovama, da je priznato na osnovu domaćeg prava, bez obzira da li je to pravo zaštićeno Konvencijom, da bi “građanski” aspekt člana 6. stav 1. bio primjenjiv. Spor mora biti stvaran i ozbiljan; on se može odnositi ne samo na stvarno postojanje nekog prava nego i na opseg i način njegovog ostvarivanja; i, konačno, rezultat postupka mora biti direktno odlučujući za predmetno pravo, budući da puke slabe veze ili daleke posljedice nisu dovoljne za primjenu člana 6. stav 1 (vidi, *inter alia*, ostale presude, *Micallef protiv Malte* [VV], broj 17056/06, stav 74, ECHR 2009; i *Boulois protiv Luksemburga* [VV], broj 37575/04, stav 90, ECHR 2012).

43. U tom pogledu, karakter zakona koji reguliraju način na koji treba odlučiti o predmetu (građanski, komercijalni, administrativni itd.) i organa koji ima nadležnost da odlučuje o pitanju (redovni sud, upravni organ itd.) nisu od odlučujuće važnosti (vidi, *Micallef*, citirana gore, stav 74).

(b) Sudska praksa koja se odnosi na primjenjivost člana 6. na postupak u vezi s vanrednim pravnim lijekovima

44. U skladu s navedenim principima, prema dugogodišnjoj i konstantnoj sudskoj praksi, Konvencija ne garantira pravo na obnovu okončanog postupka. Vanredni pravni lijekovi kojima se traži obnova okončanog sudskog postupka obično ne implicira utvrđivanje “građanskih prava i obaveza” ili osnovanosti “bilo kakve krivične optužbe” te je, prema tome, član 6. neprimjenjiv na njih (vidi, *inter alia*, *X. protiv Austrije*, broj

7761/77, odluka Komisije od 8. maja 1978, D.R. 14, str. 171; *Surmont i De Meurechy protiv Belgije*, br. 13601/88 i 13602/88, odluka Komisije od 6. jula 1989, D.R. 62, str. 284; *J. F. protiv Francuske* (odluka), broj 39616/98, od 20. aprila 1999; *Zawadzki protiv Poljske* (odluka) broj 34158/96, od 6. jula 1999; *Sonnleitner protiv Austrije* (odluka) broj 34813/97, od 6. januara 2000; *Sablon protiv Belgije*, broj 36445/97, stav 86, od 10. aprila 2001; *Valentin Gorizdra protiv Moldavije* (odluka) broj 53180/99, od 2. jula 2002; *Kucera protiv Austrije*, broj 40072/98, od 3. oktobra 2002; *Fischer*, citirana gore; *Jussy protiv Francuske*, broj 42277/98, stav 18, od 8. aprila 2003; *Dankevich protiv Ukrajine*, broj 40679/98, od 29. aprila 2003; *Steck-Risch i ostali*, citirana gore; *Öcalan*, citirana gore; *Schelling (broj 2)*, citirana gore; *Hurter protiv Švicarske* (odluka), broj 48111/07, od 15. maja 2012; *Dybeku protiv Albanije* (odluka), broj 557/12, stav 30, od 11. marta 2014). Naime, kada se o predmetu odluči konačnom domaćom presudom koja je dobila snagu *res iudicata*, ne može se u principu tvrditi da naknadni vanredni pravni lijek ili zahtjev kojim se traži preispitivanje presude omogućavaju da se na opravdan način tvrdi da postoji pravo koje je priznato domaćim pravom ili da je ishod postupka u toku kojeg se odlučuje da li preispitivati ili ne isti predmet odlučujući za “utvrđivanje građanskih prava i obaveza ili bilo kakve krivične tužbe” (uporedi s presudom *Melis protiv Grčke*, broj 30604/07, st. 18-20, od 22. jula 2010, koja odstupa od takvog pristupa).

45. Taj pristup se slijedi i u predmetima u kojima se obnova okončanog domaćeg sudskog postupka traži na osnovu zaključka Suda o povredi Konvencije (vidi, na primjer, *Fischer*, citirana gore). Pri proglašavanju žalbenog navoda podnositeljice predstavke prihvatljivim na osnovu člana 6. u predmetu *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske (broj 2)* (broj 32772/02, stav 24, od 4. oktobra 2007), Vijeće je istaklo:

“24. (...) Is sudske prakse proizilazi da taj član nije primjenjiv na postupak koji se odnosi na zahtjev za ponovo suđenje ili obnovu građanskog postupka (vidi, *Sablon protiv Belgije*, broj 36445/97, stav 86, od 10. aprila 2001). Sud ne vidi nijedan razlog da ne primijeni to obrazloženje i na zahtjev za obnovu postupka nakon što je ustanovio povredu Konvencije (vidi, u vezi sa krivičnim postupkom, [*Fischer*] protiv Austrije (odluka), broj 27569/02, ECHR 2003-VI). Prema tome, on smatra da je žalbeni navod na osnovu člana 6. inkompatibilan *ratione materiae* s odredbama Konvencije.”

46. Međutim, ako bi vanredni pravni lijek vodio ka ili stvarno rezultirao ponovnim razmatranjem predmeta, član 6. se primjenjuje na uobičajen način na postupak “ponovnog razmatranja” (vidi, na primjer, *Sablon*, citirana gore, st. 88-89; *Vanyan protiv Rusije*, broj 53203/99, stav 56, od 15. decembra 2005; *Zasurtsev protiv Rusije*, broj 67051/01, stav 62, od 27. aprila 2006; *Alekseyenko protiv Rusije*, broj 74266/01, stav 55, od 8. januara 2009; *Hakkar*, citirana gore; i *Rizi protiv Albanije* (odluka), broj 49201/06, stav 47, od 8. novembra 2011).

47. Osim toga, ustanovljeno je da je član 6. primjenjiv u nekim slučajevima u kojima se postupak, iako okvalificiran kao “vanredan” ili “poseban” u domaćem pravu, smatra sličnim po prirodi i opsegu redovnom žalbenom postupkom budući da se domaća klasifikacija postupka ne smatra odlučujućom za pitanje primjenjivosti.

48. Tako je u presudi *San Leonard Band Club protiv Malte* (broj 77562/01, st. 41-48, ECHR 2004 IX) Sud smatrao da je član 6. primjenjiv na postupak koji je odnosio na zahtjev za reviziju postupka. Sud je smatrao da je zahtjev sličan žalbi koja se ulaže zbog pogrešne primjene prava kasacionom sudu, da vlasti Malte ne uživaju nikakvu diskrecionu ovlast, nego da trebaju donijeti odluku o zahtjevu i da je ishod revizionog postupka odlučujući za “građanska prava i obaveze” kompanije-podnositeljice predstavke.

49. Slično tome, u presudi *Maresti protiv Hrvatske* (broj 55759/07, od 25. juna 2009), Sud je ustanovio da je postupak koji se odnosio na zahtjev za vanredno preispitivanje jedne konačne presude u krivičnom predmetu obuhvaćen opsegom člana 6. Pri ispitivanju prirode i specifičnih karakteristika tog postupka, on je istakao da je zahtjev za vanredno preispitivanje na raspolaganju optuženom samo u striktno ograničenom slučaju pogrešne primjene prava počinjene na štetu optuženog, da zahtjev mora biti podnesen u striktnom roku od mjesec dana nakon dostavljanja presude žalbenog suda optuženom i da su razlozi koji opravdavaju vanredno preispitivanje izričito nabrojani u Zakonu o krivičnom postupku Hrvatske te ne podliježu bilo kakvoj diskrecionoj odluci Vrhovnog suda Hrvatske. Sud je dalje istakao da zahtjev za vanredno preispitivanje ima svoj ekvivalent u hrvatskom građanskom postupku u formi žalbe u predmetima koji se odnose na pogrešenu primjenu prava na koje se primjenjuje član 6 (vidi, st. 25-28 navedene presude).

50. Ukratko, dok član 6. stav 1. u principu nije primjenjiv na vanredne pravne lijekove kojima se traži obnova okončanog sudskog postupka, priroda, opseg i specifične karakteristike postupka u vezi s određenim vanrednim pravnim lijekom u određenom pravnom sistemu mogu biti takvi da je postupak u vezi s takvom vrstom pravnog lijeka obuhvaćen opsegom člana 6. stav 1. i garancijama pravičnosti postupka koje on dodjeljuje strankama u postupku. Prema tome, Sud mora ispitati prirodu, opseg i specifične karakteristike predmetnog vanrednog pravnog lijeka u ovom predmetu.

(c) Primjena navedenih principa na ovaj predmet

51. Dakle, imajući u vidu konkretne okolnosti ovog predmeta, Sud ističe da je Zakon o građanskom postupku garantirao u relevantno vrijeme strankama u postupku, koji je okončan kasacionom odlukom, “pravo da ospore pred Vrhovnim sudom (...) sudske odluke u građanskim predmetima u svjetlu posebnih okolnosti” (član 353, uvodna odredba dijela tog zakona

koja se odnosi na posebne pravne lijekove – tekst u stavu 24. gore). Na osnovu sljedeće odredbe tog zakona (član 354. stav 1– tekst također u stavu 24. gore), “zaključak koji je donijela neka međunarodna sudska vlast, čiju jurisdikciju je priznala Ukrajina, da su nekom [domaćom] sudskom odlukom prekršene međunarodne obaveze Ukrajine” je bio jedan od razloga na osnovu kojeg se može uložiti takav vanredan pravni lijek. Član 357. (*ibid.*) je dalje definirao “ispitivanje predmeta u svjetlu posebnih okolnosti” kao “vrstu kasacionog postupka” uporedivog s takvim postupkom, kako s tačke gledišta revizionih ovlasti koje vrši Vrhovni sud tako s tačke gledišta primjenjivog postupka. Ovlasti u vezi s odlučivanjem Vrhovnog suda u pogledu ishoda posebne apelacije su bile uporedive s ovlastima koje je imao u u pogledu kasacionih pravnih lijekova. Prema tome, postupak u vezi s posebnom apelacijom je mogao rezultirati jednom od različitih tipova odluka predviđenih članom 358, naročito odlukom “da se odbije žalba, a [osporena] odluka ostane nepromijenjena”, “da se ukine, u potpunosti ili djelomično, [osporena] sudska odluka i da se predmet vrati [nadležnom nižestepenom sudu]” u svrhu ponovnog razmatranja “da se ukine [osporena] odluka apelacionog suda ili kasacionog suda te da se potvrdi odluka ukinuta greškom”, ili “da se izmijeni [osporena] odluka ili da se usvoji nova odluka u meritumu predmeta” (*ibid.*).

52. U svrhu ispitivanja koje ovaj Sud treba da provede u vezi s prirodom i opsegom lijeka koji je uložila podnositeljica predstavke na osnovu Zakona o građanskom postupku, pozadina zakonodavnog konteksta, koju predstavljaju odredbe Zakona iz 2006. godine o izvršenju presuda i primjeni sudske prakse Evropskog suda o ljudskim pravima, može također biti od značaja (vidi, stav 25. gore, u koji su preneseni relevantni dijelovi tog zakona). Naime, član 10. stav 3. tačka (a) tog zakona propisuje da će “prethodni pravni status korisnika” – tj. podnositelja predstavke koji je uspio u predmetu pred ovim Sudom– “biti ponovo uspostavljen, *inter alia*, tako što će sud ponovo razmatrati predmet, uključujući obnovu postupka u tom predmetu” (*ibid.*). Osim toga, prema članu 11. stav 1. tačka (a) istog zakona, od Ureda zastupnika vlade se traži da pošalje korisniku “saopćenje uz obrazloženje u vezi s njegovim pravom da pokrene postupak za preispitivanje njegovog predmeta i/ili da traži obnovu postupka u skladu sa zakonom na snazi”.

53. Prema tome, primjenjivi nacionalni pravni okvir je stavio podnositeljici predstavke na raspolaganje pravni lijek koji je omogućio da Vrhovni sud preispita njen građanski predmet u svjetlu zaključka ovog Suda da su prvobitne domaće odluke bile nepravilne. Imajući u vidu propisani tip sudskog preispitivanja, posebna žalba koju je uložila podnositeljica predstavke se može smatrati produženjem prvobitnog (okončanog) građanskog postupka, koji je srodan kasacionom postupku, kao što je definirano ukrajinskim pravom. Imajući u vidu navedeno, Sud smatra da dok posebne karakteristike tog kasacionog tipa postupka mogu uticati na

način na koji propisane proceduralne garancije člana 6. stav 1. djeluju (vidi, *Delcourt protiv Belgije*, od 17. januara 1970, stav 26, Serija A broj 11), Sud smatra da bi te garancije trebale biti primjenjive na isti način kao što su generalno primjenjive na kasacioni postupak u građanskim stvarima (vidi, na primjer, *Mushta protiv Ukrajine*, broj 8863/06, stav 39, od 18. novembra 2010; i, *mutatis mutandis*, *San Leonard Band Club* i *Maresti*, citirana gore u st. 48-49).

54. Taj zaključak, koji proizilazi iz primjenjivih ukrajinskih pravnih odredaba, je potvrđen opsegom i prirodom "ispitivanja" koje je stvarno proveo Vrhovni sud 14. marta 2008. godine prije nego što je odbio posebnu apelaciju podnositeljice predstavke, ostavivši osporene odluke nepromijenjenim. U toku tog ispitivanja, Vrhovni sud je preispitao materijal iz spisa i sudske odluke donesene u prvobitnom postupku u svjetlu novih argumenata podnositeljice predstavke, koji su uglavnom zasnovani na presudi Suda od 3. maja 2007. godine (vidi, st. 20-21 gore). Prema tome, odvijanje postupka vođenog u martu 2008. godine je sasvim uporedivo s postupkom koji se odnosi na kasacionu žalbu podnositeljice predstavke o kojoj je odlučivao Vrhovni sud u augustu 2002. godine (vidi, stav 11. gore *Bochan*, citirana gore, stav 39), na koji se primjenjivao član 6. stav 1. *ratione materiae*. Prema Sudu, u martu 2008. godine, Vrhovni sud je preispitao građanski predmet podnositeljice predstavke "u svjetlu posebnih okolnosti", naime, presude Suda donesene 2007. godine, u okviru kasacionog tipa postupka, te nije ustanovio nijedan razlog za ukidanje osporenih odluka. Prema tome, on je obavio "ponovno razmatranje", kao što je to naznačeno u zakonu iz 2006. godine, njenog imovinskog zahtjeva na novim osnovama koje su u vezi s tumačenjem presude koju je Sud donio 3. maja 2007. godine, iako je odlučio da ne mijenja ishod predmeta, a naročito da ne nalaže da nižestepeni sud u potpunosti obnavlja postupak.

55. Činjenica da je Vrhovni sud, u junu 2008. godine na osnovu člana 356. Zakona, proglasio žalbu, koju je podnositeljica uložila naknadno u aprilu 2008. godine, neprihvatljivom zbog formalnih razloga i bez daljnjeg "ispitivanja" materijalnih aspekata predmeta (vidi, stav 23. gore), ne mijenja ništa u pogledu navedenih zaključaka.

56. Dakle, u svjetlu relevantnih odredaba ukrajinskog zakonodavstva te prirode i opsega postupka koji je okončan odlukom koju je donio Vrhovni sud 14. marta 2008. godine u vezi s posebnom apelacijom podnositeljice predstavke, koja je potom potvrđena odlukom iz juna 2008. godine, Sud smatra da je taj postupak bio odlučujući za utvrđivanje prava i obaveza građanskog karaktera podnositeljice predstavke. Prema tome, relevantne garancije člana 6. stav 1. su se primjenjivale na taj postupak. Prema tome, prigovor Vlade koji se odnosi na primjenjivost te odredbe na osporeni postupak se mora odbiti.

57. Neovisno o zaključku o primjenjivosti člana 6. stav 1. na tip predmetnog postupka u ovom predmetu, Sud podsjeća da je na državama

ugovornicama da odluče koji je najbolji način da izvrše presude Suda, a da ne ugroze principe *res iudicata* ili pravne sigurnosti u građanskim postupcima, naročito kada se takvi postupci odnose na treća lica čije je vlastite legitimne interese potrebno zaštititi. Nadalje, čak i ako neka država ugovornica pruža mogućnost da se zahtijeva obnavljanje okončanog sudskog postupka na osnovu presude Suda, na domaćim vlastima je da obezbijede postupak za razmatranje takvih zahtjeva i da uspostave kriterije za određivanje da li se zatražena obnova postupka nameće u nekom određenom predmetu. Ne postoji uniforman pristup među državama ugovornicama u pogledu mogućnosti da se traži obnova okončanog građanskog postupka nakon zaključka o povredi do kojeg je došao ovaj Sud ili u pogledu modaliteta implementiranja postojećih mehanizama obnove (st. 26-27 gore).

58. Međutim, prethodni zaključci ne umanjuju ni po čemu važnost koju u svrhu djelotvornosti sistema Konvencije imaju domaći postupci koji omogućavaju vraćanje na neki predmet u svjetlu konstatiranja povrede garancija pravičnosti postupka predviđenih članom 6. Naprotiv, takvi postupci se mogu smatrati važnim aspektom izvršenja njegovih presuda, kao što to regulira član 46. Konvencije, te njihovo postojanje dokazuje predanost neke države ugovornice Konvenciji i sudskoj praksi Suda (vidi, *Lyons i ostali*, citirana gore). U tom pogledu, Sud podsjeća na Preporuku broj R (2000) 2 koju je usvojio Komitet ministara, u kojoj on poziva države strane u Konvenciji da osiguraju postojanje adekvatnih mogućnosti za obnavljanje postupaka na domaćem nivou kada Sud ustanovi neku povredu Konvencije (vidi, stav 28. gore). On ponovo potvrđuje svoje mišljenje da takve mjere mogu predstavljati “najefikasnije, ako ne i jedino, sredstvo za postizanje *restitutio in integrum*” (vidi, *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* (broj 2), citirana u st. 33. i st. i 89; i *Steck-Risch i ostali*, citirana gore).

C. Da li novi žalbeni navod podnositeljice predstavke na osnovu člana 6. stav 1. Konvencije ispunjava ostale uvjete prihvatljivosti

59. Sud dalje ističe da žalbeni navod podnositeljice predstavke o nepravilnosti postupka u kojem je donesena odluka Vrhovnog suda 14. marta 2008. godine nije očigledno neosnovan u smislu člana 35. stav 3. tačka (a) Konvencije i da nije neprihvatljiv ni na bilo kojem drugom osnovu. Prema tome, on se mora proglasiti prihvatljivim.

D. Meritum novog žalbenog navoda podnositeljice predstavke na osnovu člana 6. stav 1. Konvencije

60. U vezi s pitanjem poštivanja zahtjeva iz člana 6. stav 1. u ovom predmetu, Sud ističe da je žalbeni navod podnositeljice predstavke o

nepravičnosti usmjeren konkretno protiv obrazloženja Vrhovnog suda u odluci od 14. marta 2008. godine.

61. On ponovo ističe da, prema njegovoj dugogodišnjoj i konstantnoj sudskoj praksi, nije na Sudu da razmatra navodne greške u primjeni prava ili ustanovljenim činjenicama koje su počinili domaći sudovi, osim ako su one dovele do povrede prava i sloboda zaštićenih Konvencijom (vidi, na primjer, *García Ruiz protiv Španije* [VV], broj 30544/96, stav 28, ECHR 1999-I; i *Perez protiv Francuske* [VV], broj 47287/99, stav 82, ECHR 2004-I), na primjer, kada se, izuzetno, može reći da su dovele do “nepravičnosti” koja je inkompatibilna sa članom 6. Konvencije. Dok ta odredba garantira pravo na pravičan postupak, ona ne propisuje pravila o prihvatljivosti dokaza ili načinima na koji dokazi trebaju biti ocijenjeni, budući da su to prvenstveno pitanja koja trebaju regulirati domaće pravo i domaći sudovi. U principu, Sud ne treba preispitivati pitanja kao što je važnost koju domaći sudovi pridaju nekim dokazima ili zaključcima ili ocjenama pitanja koja razmatraju. Sud ne treba djelovati u svojstvu četvrtice instance te, prema tome, neće dovoditi u pitanje presudu domaćih sudova na osnovu člana 6. stav 1, osim u slučaju da se njihovi zaključci mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim (vidi, na primjer, *Dulaurans protiv Francuske*, broj 34553/97, st. 33-34 i 38, od 21. marta 2000; *Khamidov protiv Rusije*, broj 72118/01, stav 170, od 15. novembra 2007; i *Andelković protiv Srbije*, broj 1401/08, stav 24, od 9. aprila 2013).

62. Prema tome, u presudi *Dulaurans*, Sud je ustanovio povredu prava na pravično suđenje zbog toga što je jedini razlog zbog kojeg je francuski kasacioni sud došao do svoje osporene odluke, kojom je odbačena kao neprihvatljiva kasaciona žalba podnositelja predstavke, bio rezultat “*une erreur manifeste d’appréciation*” (“očigledne greške pri ocjeni”) (vidi, *Dulaurans*, citirana gore). Logika na kojoj počiva pojam “*erreur manifeste d’appréciation*” (koncept francuskog upravnog prava), onako kako se koristi u kontekstu člana 6. stav 1. Konvencije, je bez ikakve sumnje da ako je greška domaćeg suda u pogledu primjene prava ili ustanovljenih činjenica toliko očigledna da se može okvalificirati kao “očigledna greška” – u smislu da je nijedan razuman sud ne bi mogao počinuti –, ona može biti takva da nanosi štetu pravičnosti postupka. U predmetu *Khamidov*, nerazumnost zaključka domaćih sudova u pogledu činjenica je bila “toliko flagrantna i očigledna” da je Sud odlučio da se osporeni postupak mora smatrati “uveliko proizvoljnim” (vidi, *Khamidov*, citirana gore, stav 174). U presudi *Andelković*, Sud je ustanovio da su proizvoljnost odluke domaćih sudova, koja u suštini nije imala pravni osnov u domaćem pravu te nije sadržavala vezu između ustanovljenih činjenica, primjenjivo pravo i ishod postupka doveli do „uskraćivanja pravde“ (vidi, *Andelković*, citirana gore, stav 27).

63. U ovom predmetu, Sud ističe da je Vrhovni sud, u svojoj odluci od 14. marta 2008. godine, uveliko pogrešno predstavio zaključke Suda iz njegove presude od 3. maja 2007. godine. Naime, Vrhovni sud je posebno

objasnio da je ovaj Sud ustanovio da su odluke domaćih sudova u njenom predmetu bile zakonite i osnovane i da je njoj dodijeljena pravična naknada zbog povrede garancije “razumnog vremena”, što je u potpunosti pogrešno (vidi, st. 13-18 i 21. gore).

64. Sud ističe da se obrazloženje Vrhovnog suda ne svodi samo na različito tumačenje pravnog teksta. Prema Sudu, on se samo može smatrati “uveliko proizvoljnim” ili da vodi “uskraćivanju pravde” u smislu da je iskrivio prirodu presude iz 2007. godine u prvom predmetu *Bochan* (citirana gore) na način da osujetio pokušaj podnositeljice predstavke da se ispita njen imovinski zahtjev u svjetlu presude Suda u njenom prethodnom predmetu u okviru kasacionog tipa postupka predviđenog na osnovu domaćeg prava (vidi, st. 51-53). U tom pogledu, potrebno je istaći da je Sud, u svojoj presudi donesenoj 2007. godine, ustanovio da, imajući u vidu okolnosti u kojima je Vrhovni sud ponovo proslijedio predmet podnositeljice predstavke nižestepenim sudovima, sumnje podnositeljice predstavke u pogledu nepristrasnosti sudija koji su razmatrali predmet, uključujući sudije Vrhovnog suda, su bile objektivno opravdane (vidi, st. 13-15 gore).

65. Prema tome, u svjetlu zaključaka Suda u pogledu prirode i implikacija nedostatka odluke Vrhovnog suda od 14. marta 2008. godine (vidi, st. 63-64 gore), potrebno je zaključiti da osporeni postupak nije zadovoljio zahtjeve “pravičnog suđenja” iz člana 6. stav 1. Konvencije i da je ta odredba prekršena.

E. Novi žalbeni navod podnositeljice predstavke u vezi sa članom 1. Protokola broj 1

66. Podnositeljica predstavke je istakla da je bila nezakonito lišena svoje imovine zbog postupka koji se vodio u vezi s njenom posebnom apelacijom. Ona se pozvala na član 1. Protokola broj 1.

67. Sud ističe da je njen žalbeni navod povezan sa žalbenim navodom koji je ispitan gore te se također mora proglasiti prihvatljivim.

68. Imajući u vidu zaključak na osnovu člana 6. stav 1. Konvencije (vidi, stav 65), Sud zaključuje da nije potrebno ispitivati da li je član 1. Protokola broj 1 prekršen u ovom predmetu.

II. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

69. Član 41. Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo dijelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

70. Podnositeljica predstavke traži isplatu 300 000 eura (EUR) u pogledu štete nastale navodnom povredom njenih prava na osnovu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola broj 1.

71. Vlada je istakla da podnositeljica predstavke nije specificirala prirodu štete koju je navodno pretrpila odlukom Vrhovnog suda u njenom predmetu i da nije predočila nikakve dokaze u prilog svom zahtjevu. Prema tome, zahtjev se mora u potpunosti odbiti.

72. Sud ističe da podnositeljica predstavke nije predočila nikakve detalje o prirodi navodne štete ili njene težine. Ipak, on smatra da je podnositeljica predstavke morala pretpiti poteškoće i zebnju zbog “nepravičnog” načina na koji je Vrhovni sud razmatrao njenu posebnu apelaciju, što je dovelo do neuspjelih pokušaja da se ispita njen imovinski zahtjev u svjetlu presude Suda u njenom prethodnom predmetu u okviru kasacionog tipa postupka koji omogućava domaće pravo (vidi, stav 64. gore). Sud ne smatra da je adekvatno da ispituje da li je daljnje ponovno razmatranje imovinskog zahtjeva podnositeljice predstavke na domaćem nivou izvodivo, imajući u vidu okolnosti, a naročito popriličan period vremena koje je proteklo u međuvremenu i moguće implikacije takvog ponovnog razmatranja na principe *res iudicata* i pravne sigurnosti u okončanom građanskom sporu te na legitimne interese trećih lica. S druge strane, podnositeljicu predstavke u stvarnosti treba posmatrati, u svrhu ocjene Suda na osnovu člana 41, kao nekoga ko nema stvarne mogućnosti da otkloni povredu ustanovljenu u njenom predmetu na domaćem nivou. Prema tome, odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud smatra da je razumno da se podnositeljici predstavke dodijeli 10 000 EUR po osnovu nematerijalne štete, plus bilo koji iznos koji bi se mogao zaračunati na osnovu poreza.

B. Troškovi postupka i drugi troškovi

73. Podnositeljica predstavke nije podnijela zahtjev za naknadu troškova postupka i drugih troškova.

C. Zatezna kamata

74. Sud smatra odgovarajućim da se zatezna kamata računa na bazi najniže kreditne stope Evropske centralne banke uvećane za tri procentna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* žalbeni navod podnositeljice predstavke na osnovu člana 6. stav 1. Konvencije o nepravilnosti postupka u kojem je donesena odluka Vrhovnog suda od 14. marta 2008. godine i njen žalbeni navod na osnovu člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju da je bila lišena imovine na nezakonit način zbog tog postupka, prihvatljivim, a ostatak predstavke neprihvatljivim;
2. *Odlučuje* da je član 6. stav 1. Konvencije prekršen;
3. *Odlučuje* da nije potrebno ispitati žalbeni navod na osnovu člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju;
4. *Odlučuje*
 - (a) da je tužena država dužna isplatiti podnositeljici predstavke, u roku od tri mjeseca, 10 000 EUR (deset hiljada eura), plus bilo koji iznos koji bi se mogao zaračunti na osnovu poreza, po osnovu nematerijalne štete, koji će se pretvoriti u valutu tužene države prema kursu važećem na dan isplate;
 - (b) da će se od dana isteka navedenog roka od tri mjeseca do isplate plaćati obična kamata na navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke za vrijeme tog perioda, uvećanoj za tri procentna boda;
5. *Odbija* ostatak zahtjeva podnositeljice predstavke za pravično zadovoljenje.

Sačinjena na engleskom i francuskom, te saopćena u pismenoj formi 5. februara 2015. godine u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Pravila Suda.

Lawrence Early
Pravni savjetnik

Dean Spielmann
Predsjednik

U skladu sa članom 45. stav 2. Konvencije i pravilom 74. stav 2. Pravila Suda, sljedeća izdvojena mišljenja se nalaze u prilogu ove presude:

- (a) zajedničko mišljenje o slaganju sudija Yudkivske i Lemmensa;
- (b) mišljenje o slaganju sudije Wojtyczeka.

D.S.
T.L.E.

Izdvojena mišljenja nisu prevedena, ali ih sadrži presuda na engleskom i/ili francuskom jeziku, kao službenim jezicima, te se mogu pročitati u bazi podataka o sudskoj praksi Suda HUDOC.

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2015

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud proslijedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da puni naziv predmeta bude citiran, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2015

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2015

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.

